

LOZAN'DAN ARTA KALAN...

*Ertuğrul KAZANCI**

24 Temmuz 1923 tarihinde imzalanan Lozan Antlaşması, eski deyimle “düvel-i muazzama”ya karşı şanlı Anadolu ihtilalinin görkemli etkisini onaylatmıştır. Lozan; “*yüzyılları bulan bir büyük hesaplaşmanın*” sonucunda “*tam bağımsız*” bir ülkenin Ön Asya’daki parıltılı kuruluşuna da tanıklık etmiştir. Lozan’da çetin bir diplomasi savaşımına giren TBMM Dışişleri Bakanı ve Başdelege **İsmet İnönü**’nün zihni, tek bir amaca bütünüyle ulaşmak istemiyle doluydu: Siyasal, sosyo-ekonomik ve kültürel açıdan tam bağımsızlık!.. Şimdilerde göreceli olarak yitirmeye başlanılan ulusal varlık öğelerinin Lozan’da tümüyle sağlanması çabası, Anadolu ihtilalinin “cepheden, masaya gelen” baş temsilcisinin tartışılmaz tutumuydu.

Ekonomiye ilişkin sorunlar, Lozan çekişmesinin en somut yanını oluşturmuştur. Yüzyıllardır “kapitülasyon” adıyla verilen ayrıcalıklar önce bir “*lütuf*”, sonra ise zorunlu bir ödün olarak tarihteki yerini almıştır. Egemenlik erkinin kullanımına ilişkin kayırmalarla “*müstemlekecilik*” koşullarına uygun ekonomik edinimler, Lozan’da **İ. İnönü** karşısında elden çıkarılmamak istenmiştir. Ama “Ülkemizin, kapitülasyonların kolları yoluyla tutsaklığını asla kabul edemem” diyerek konferanstan çekilip ülkesine dönen TBMM Dışişleri Bakanı, yeniden çağrılarak onun ulus adına belirttiği esaslara uyulmak zorunda kalmıştır.

Günümüz gerçeği

1923-1950 yılları arası, *Lozan Antlaşması*’na hem saygıyı hem de antlaşmanın her maddesini ayrıntısıyla korumanın bilincini kapsar.

Sonrasında ise yabancı etkilerden çok, yerli siyasal iktidarların akıl almaz maceraları başlar. Ülke, bir takım giz taşıyan ikili antlaşmalar yoluyla topraklarının üs olarak verildiği dönemlere girer. Yabancıların uçakları, izin almaksızın keşif uçuşları yapar, savaşlara katılırlar. Ülke başbakanı ise “Bilmiyorum, araştıracağım” yanıtıyla kamuoyunun önüne çıkar. Hadsiz hesapsız savurganlıklarla yitirilen Hazine altınlarının yerine dolar sağlamak üzere Washington yollarına düşen cumhurbaşkanları görülür. “*Sosyal devlet*” ögesi sayılan her alan, “*vahşi liberalizmin*” taklidi yolunda yitirilir. “Nâmerde muhtaç olmama” politikası, “*en iyi borcu biz alır, bunun için de varımızı yoğunuzu en iyi biz satarız*” tutumuna dönüştürülür. Küreselleşmenin açık pazarı olma uğruna; üretim, istihdam ve tüketim üçgeninde başarıyla yer alan Kamu İktisadi Teşekkülleri, iyileştirileceğine inafsızca tasfiye edilir. Kamu bankaları, dış bağılantılı organize suç örgütlerinin batık borçları için birer aygıt olurlar.

AYDINLANMA 1923

Tahkim yöntemiyle ulusal hukuk bağımsızlığı zedelenir. Lozan'da “mazlum uluslara” örnek olan Türkiye, 1955'teki Bandung konferansında emperyalistlerden yana aldığı tavırla sevimsiz bir “*lejyoner*” durumuna düşer. TBMM'yi kurarak ulusal kurtuluş eylemine başlayan bu ülke, TBMM kararı olmaksızın Kore'deki anlamsız savaş için binlerce evladını Pyonyang'a yönelik çıkarlar için eritebilir. Ulusal kültür yerine, yozlaştırılarak bozulmuş karmaşalara eğitim alanında bile kapı açılır. Toplumcu kalkınma bilinci yok edilerek, “*her mahallede bir milyoner*” ya da “*küçük Amerika yapacağız*” sloganları atılarak uğranılan hezimetler sonrası on binlerce insan, kul-köle olmak için Sevr sahiplerinin ülkelerine işçi olarak gider. Devletin bakan düzeyindeki kişileriye bu gidişin ilkinde tören düzenletip davul-zurna eşliğinde halay çekerler. Atatürk - İnönü dönemlerinin siyasal, sosyo-ekonomik ve kültür alanındaki tüm kazanımları mutlak surette ve planlı bir şekilde heba edilir. Kamuoyu, sadece tüketimi hedefleyen, üretimle ise hiç işi olmayan çalıntılı zenginlik heveslerine yönlendirilir. Ulusal paranın değeri kaldırılıp atılır. Emperyalizmin uluslararası yaptırım kurumları olan IMF ve Dünya Bankası'nın buyruklarıyla yönetilen bir ülke görünümü sergilenir. Günümüzde Lozan'dan arta kalan bizim için nedir? Lozan'da elde edilen onuru, 1950'den bu yana böylesine onursuzca ve böylesine heba edercesine harcamanın hem ruhsal hem de maddesel olarak sorumluluğu nerede ve kimlerdedir? Bu sorunun yanıtı bellidir ve 50 yıllık kötücül politikalarda saklıdır. Tam bağımsızlığı ilke edinmiş toplumcu bir tutumla, “manda ve himayeciliği” meslek edinmiş liberalizmin gelgitleri arasında sıkışıp kalmış bir halk umarsız bir gelecekle ortadadır. 1930'lu yıllara ait “Onuncu Yıl Marşı”lı filmlere bakınız. İleriye umutlu ve başı dik olarak bakan, dünyaya meydan okuyan, bilinçli, ulusal onura sahip, coşkulu bir halk şimdilerde nerededir? O halk Lozan'la yaşamsallık bulmuş, 1950'ler sonrası dönemin uyduculukla besili, şaşkın ve öngörüsüz yönetimleriyle kendini ve kimliğini yitirmiştir.

Sonuç

24 Temmuz 1923, bu ülke ve bu halkın uluslararası düzeyde hak ve hukukunun teslim edildiği tarihtir. Lozan, dıştaki Sevrçiler ve günümüzde de varlıkları süregelen içteki “hıyanet erbabı” için ağır bir hezimetdir. Lozan, Anadolu'daki yenilgiyi onarmak üzere “hem suçlu hem de güçlü” bir tavrı; uyarma, korkutarak sindirme yöntemlerini deneyen emperyalizmin diplomaside de karşılaştığı bir felakettir. Uluslararası sömürü ağı ve onun ardındaki siyasal güç **M.K. Atatürk**'ün deyimiyle “her büyük işin yetenekli yapıcısı **İ. İnönü**”nün, Ortaçağ dönemine ait Quichy Şatosu'nda attığı imzayla Ön Asya'dan elini çekip gitmiştir. Ama bin bir yanlışlık ve aymazlık içinde hıyanete varan sapkınlıklar hem Lozan hem de 1923-1950 arası kazanımları sarsmış, zedelemiştir. Lozan Antlaşması'nın onuru ve Kemalist aydınlanma devriminin halkçı-devletçi modelinin kendi hükümetlerimizce terki, bizi bugünün karamsarlıklarına getirmiştir.

Türkiye'nin kendine gelebilmesinin başarılı yöntemi geçmişte aranmalı, Sevr'den Lozan'a giden koşulları ise yüzlerce kez tekrar düşünölmelidir.